

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489 sz. — — — — — Helyközi telefont 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELOS SZERKESZTŐ:
BETEGR PAL
LAPTUDJADOMOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

Csendes jubileum.

Tizenöt évvel ezelőtt, 1897-ik évben, május 1-én szentelték püspökké *Mailáth* Guszláv Károly gróft a koronázó Mátyás-templom hatalmas ívei alatt. Alig lobbantak el a Coenaculum pünkösdi lángjai, megjelent az ifjú főpásztor Gyulafehérváron a nagybeteg Lónhart Ferenc püspök udvarában és alázatos, roppant szerény modorával úgy a papság, mint civilek társadalmában nagy szimpátiával találkozott. Addig a püspök felhős magasságban élt, kit kevesen láttak, s ki nagyrítkán mutatta magát. A fejedelmi támogatás és közjogi oltalom nagy biztosságában elzárta tekintete elől a zajos, bajokkal vesződő mindennapi életet. Nagy ur volt, hivatalfőnök, zord és parancsoló, a kitől fél az ember inkább, mint a kihez vágyakozik. Az új püspök szakított a régi, egyéniségéhez nem simuló tradíciókkal, a nagyuri, parancsoló gesztussal Ő, a született arisztokrata magára nézve megszüntetett minden hiábavaló etikettet, hozzá mindenki bekopogtatható, ha könnyes volt a szeme, vagy ha valami kérni valója volt. Tizenöt vármegye területére terjed ki egyházmegyéje, minden második esztendőben beutazta, mert minden bajról, szükségéről személyesen ohajtott meggyőződést szerezni.

Akkor még tellett az arany fiatal-ságból is, tizenöt évvel ezelőtt, mikor leszállván kocsijáról, órákon át gyalogszerszerrel lépegetett a Hargita kősziklás ormain. Kalaplevéve, olvasót pörgetve, egyszerű papi ruhában toppant a favágó, szénacsinaló székelyek elé, kikkel barátságosan, hosszasan elbeszélgetett, érdeklődve az ő szűk kis világuk apró bu-bajai iránt. Nem is hittek góbé testvéreink, hogy a püspökük előtt tárták ki olyan őszintén a lelküket. Azt gondolták, hogy valamelyik turista káplán tévedt arra távoli falucskába. Aztán másnap lett csak nagy a csodálkozás, mikor a plébános ur felvilágosította az idegen látogató személye felől.

Az ifjuság nevelése, jó irányban való vezetése, ez volt s ez ma is a legfőbb életprogramja az erdélyi püspöknek. „Azt mondják, bolond vagyok, hogy annyit vesződöm a diákokkal, — mondta egy alkalommal — a kik nem értenek meg engem. Milyen szép minden, ha élet van benne, milyen szép a virág, míg él, s mily utálatos, ha fonyad, rothad. Milyen szép az ifjuság, ha nemes élet van benne, ha nincs krisztusi nemes élet bennetek, mintha lehervadt őszi erdőber járnék, vagy elmulást lehelő temető kertben.“ És a hét erdélyi státusi főgimnázium ifjusága tizenöt esztendő óta Mecénását, pártfogóját, szellemi irányítóját látja az erdélyi püspökben, ki minden évben minden főgimnáziumot sorra látogat, meghallgatja az előadásokat, meg-

gyóntatja az ifjuságot, a ki beteg, ha a legutolsó portás fia is, meglátogatja a lakásán, megvigasztalja, segíti, s a mikor észrevétlenül kisuhan az egyszerű ajtón, mindenki érzi a zsupfedelű házbán, hogy egy igazi főpap nagylelke mindent megjobbitott, megszépített ott benn, beteget gyógyított, de hitet, reményt is fakasztott minden elröppent szava. Több ezerre megy évente ama tanulóknak és főiskolai, egyetemi hallgatóknak a száma, kiknek a tandíját kifizeti, s hánynak a tartásdíját is a szeminiáriumban és internátusokban.

Szokás ünnepi alkalmakkor hangoztatni, hogy a szűkebb Erdélyt a magyarság kulturájával lehet meghódítani a magyar nemzet számára. És valóban jobban szétszórva, elkülönítve sehol sincs a magyarság, mint a Királyhágón túl a rengeteg oláhtengeren, hol a legkisebb falucsában is négyféle vallás ritusa szerint és több nyelven imádják a hivek az Istent. E nemzeti iségi tengerben *Mailáth* püspök üzenőt esztendőn át éjjel-napot össze-téven, egészségét, idegeit feláldozó apostoli buzgalommal harcolta a magyar kultúra nagy harcát. Az erdélyi római katolikus státus évről-évre összeülő előkelő parlamentje tudja és méltányolja ennek a törekeny, gyenge fizikumú, lánglelkű főpaprak halhatatlan munkáját, mely előtt hálás tisztelettel kell meghajolnia az egész magyar nemzeti közvéleménynek.

Nincs az országnak olyan kisebb városkája, a hol egy-egy emberré lett, kenyérhez jutott hivatalnok ne gondolna hálatelt szívvvel a főpapra, ki szülője után az életben a legtöbbet segített rajta. És ez évtizedekre menő, roppant nagy segítésekről nem szóltak soha, soha hírlapi cikkek, mert a ki nyilvánosan ad a társadalomnak, az vár is cserébe valamit a társadalomtól és a püspök ezt megtiltotta azoknak, kik publikálni ohajtották. A sok finevelő intézet, internátus, szeminiárium, a kolozsvári Marianum, a pesti Regnum Marianum, az oltáregyesületek, templomok és iskolák nemcsak a püspöki, de főképp a magánpénztári főkönyv jótékonyági számlalapjait töltötték tele, ezt a nagyszerű okmányt idegen szem nem látta soha, majd egy későbbi kor áldoz érte a lemondás és önzetlenség evangéliumi heroszának.

És a mai jubileumát is csendben, elvonulván a világtól, testileg erősen megtörtén, kiujuló bronkitisszel üli meg *Mailáth* püspök Zsigmondházán, a Hohenlohe herceg kastélyában, hova orvosai küldték, eltűlván egyelőre minden funkciótól. De a huszonöt éves papi és tizenöt esztendő püspöki jubileum mellett nem mehet el szóval a magyar katolikus világ és sok százezer ember foglalja imájába az ő nevét, ki életével és működésével az új püspök-típus korszakalkotó alakját, teremtette meg. (Budapesti Hírlap)

Vajjon hol a közérdek?

Járási székház — Oklándon.
Sajtóper a „Székely-Udvarhely“ ellen.

Kerestük a közérdeket. Hiába! Annyira összezsugorodott, hogy még nagyító üvegen sem tudtuk felfedezni — az oklándi járási székház vásárlásában. Nem a mi hibánk...

A „Székely-Udvarhely“ ez évi 30. számában ugyanis első helyen közöltünk egy nyílt levelet, mely lapunk szerkesztőjéhez volt intézve. Komoly, érett eszű, széles látókörű, tekintélyes egyéntől kaptuk, akihez az érdekeltég, elfogultság árnyéka sem férkőzhetik. Tehát a pártatlan, tiszta közérdek adta kezébe az író tollat.

A levél arról a vásári ügyletről szólt, a melyet a vármegye *Hinléder* Ernő oklándi ügyvéddel és most már — mióta *Haller* gróf főispán kinevezte — vármegyei tb. tiszti főügyessel kötött.

Egész tárgyilagosan leírta az ügy történetét. Azt is megmondotta, — a helyi viszonyokat jól ismerő, bírálatra képesített egyén — hogy egészen fölösleges volt a tulajdon, privát passzió kielégítésére drágán épített házat közcélra megvenni, mert sokkal olcsóbban lehetett volna ott jól megfelelő más telket kapni. Ez pedig igaz is, bizonyítható is.

A levél arról beszélt még, hogy nyilvános versenytárgyalás nem volt, sőt másokkal, kik véletlenül jöttek tudára a szándéknak — „szóba sem állottak“...

Ilyen és ehhez hasonló körülményekről volt szó a levélben. Most aztán a helyett, hogy a nagyközönséget hasonló tárgyilagos válaszadással felvilágosítani kívánják, „egy helyi lapban“ leközöltetik a miniszteri jóváhagyást és rövidke hír jelzi, hogy: „a névtelen szerző és a szerkesztő ellen úgy *Sebesi* János alispán, mint *Hinléder* Fels Ákos megyei tiszti főügyész bünvádi feljelentést tettek“. (Borzasztó! Bünvádi feljelentést a közérdek szolgálatáért!? Ez egészen stilszerű. Igen... Nem sajtóper indítottak, ahol bizonyítani is lehet és ahol esküdtszék mond ítéletet, hanem: — hogy hangzatosabb legyen s féltelmet gerjesztőbbnek lássék a közügy szolgálata — „bünvádi feljelentést tettek“...

E szerint tehát — szerintük — a sajtónak nem lenne joga a közügy érdekében szót emelnie, hogy alattomban terjedő hírekre világosság derüljön. épen a köztisztviselők jóhírneve, tekintélye és puritán jellemének tisztázása szempontjából!? Nem, mert a tulérzékeny ifjú alispán és még érzékenyebb (makacsul érzékeny) jelenlegi tiszti főügyész sógor urak menten besajtópörölik, illetve bünvádi feljelentik...

Itt a közéleti sógorokról dicsézőleg szabad írni vagy sehogyan. Pedig még nem is soroltuk fel őket a ind. Hírszen, kéltő kimaradt a multkori emlékezetből. (Dr *Jakab* Zoltán szintén oklándi ügyvéd, a 24,000 K-ás ajánlatát visszavonó és *Szabady* Tivadar főszolgabíró, ki a megvett fényes palotába lakni fog. Ő is pedig ugyancsak sógorai az alispán és tiszti főügyész unakrik.

Ugyan, ugyan az Isten szerelméért, ne legyenek oly főlösegesen kényesek! A köztisztviselő háza üvegéből van. Kövel dobálóznia, nem célszerű...

Személyeket sérteni, senkinek sem volt szándékában. Nincs is ott személyes sérelem. Ami a közleményben elmondott, azt a közügy tisztázása szempontjából kellett elmondani. Ha esetlegesen tévedtünk volna, tessék helyreigazítani. Miért szaladgálnak oly buzgón a bírósághoz? Vagy talán ismét perköltségekre volna szükség!? A gyerekek nem sírnak egyiknél sem kenyér után... Elég szép fizetést kapnak a megvétől. S hát még a mellékes!

Az esküdtszék a köz-szabadságok védő pajzsa. Nyugodt lélekkel bizzuk ügyünket polgártársaink ítéletére még abban az esetben is, ha netalán odáig eljutna...

Mi azonban ezt nem hisszük. Nem pedig azért, mert hiszen Sebesi alispán ur most egy éve szintén buzgókodott, hogy a Székelyudvarhely város főjegyző választása rendén elkövetett, a „Székely-Udvarhely“ hasábjain megállapított „alkotmányellenes jogfosztás“-a kérdéséből sajtóperet kovácsoljon terünkre.

De a sajtó-ügyi közvadló elutasította tulajdonképpen feljelentését. Együttal akkor alaposan kitanította, hogy „a való tényekből vont következtetések, büntetőjogi felelősséget nem vonhatnak meguk után“.

Az eset most sem más. Közérdekért emeltünk szót s ez nemcsak jogunk, hanem legszentebb kötelessége velünk együtt minden oly hírlapnak, mely tényleg és nem csak névleg szolgálja a köz javát.

Ebből tehát bajosan lesz busás perköltség a tisztí főügyész sógor ur javára. Noha ő — saját szavai szerint — abból él...

A székely iparkamara közgyűlése.

A székelyföldi keresk. és iparkamara folyó évi április 26-án saját székházában teljes ülést tartott Tauszik B. Hugó kir. tanácsos, elnök vezetésével.

Napirend előtt meleg hangon emlékezett meg az elnök Zagoni Gabor nagyszabeni közjegyző kir. tanácsossá történt kinevezéséről, aki egyike a székely inasképzés legbuzgóbb támogatóinak. Kapcsolatosan a kamara levelező tagjává választotta a teljesülés Zagonit.

Elnöki közlések után napirend során foglalkozott a teljes-ülés a keresk. miniszter azon leiratával, mely szerint a négy székely vármegye iparfejlesztő bizottsága és a kamara, együttesen összehozott bizottságban készítsen javaslatot a székely iparfejlesztés további teendőire. A titkár bejelentette, hogy a szervekedést előkészítő bizottság 1912. április 10 én már ülést tartott és abban megbeszélte a közös bizottság összehozásának módjait. A munkálatok befejezéseig a szervező bizottság állandó permanenciában marad. Nehány a keresk. miniszter által kezelt külföldi keresk. ösztöndíjra a pályázat kihirdetett. Marostordavármegyének a korezmazárórákról alkotott szabályrendeletét Maroshévíz és Nyárádszereda nagyközségekre nézve tekintettel ezek városias fejlődésére módosítani javasolta a közgyűlés. Tudomásul vette, hogy a kamara 1911. évi számadásai jóváhagyást nyertek. Az időközben beérkezett gépadományozási kéréseknek a beszerzett adatok figyelembe vételével a keresk. kormány elé terjesztése elhatározott. A telefon névsorkönyv hiányainak pótlása tárgyában javaslattal járul a közgyűlés a keresk. miniszter elé.

Sz. Szakáts Péter titkár jelentést tett az Országos keresk. Egyesülés által „A mezőgazdasági több termelés“ ügyében f. évi március 5., 6., 7. napjain, valamint a kama-

rai titkári értekezleten f. évi március 3-án folytatott tárgyalások eredményéről. A jelentés tudomásul vétetett.

Folytatólag egy kiküldött bizottság szemléje és a központi bizottság javaslata alapján megállapította a teljes-ülés, hogy a marosvá-árhelyi közös műhelynek egy a faipari, mint a fémipari osztálya kiegészítésre szorul. Felhívja e végből a szakmabeli iparosokat, hogy a szükséges legújabb rendszerű gépek beszerzése ügyében nyilatkozzanak. Kimondott egyben, hogy a közműhely bőrpipari gépekkel is felszerelendő. A után László Gyula másodtitkár terjesztette be részletes javaslatát a „Sóvidék“ házi-iparának fejlesztése és jelentését a székely ifjak ipari pályára nevelése ügyében. A javaslat illetve a jelentés tudomásul vétettek.

Pártolta a teljes-ülés az aradi kamarának a mértékhitelítés ügyében, a temesvári kamarának a középiskolai közgazdaságtan tanítása ügyében megküldött javaslatait.

Több kisebb jelentőségű ügy letárgyalása után az elnökség indítványára elhatározta a teljes-ülés, hogy kérelmezi Marosvásárhelyt az éjjeli telefon és távirida szolgáltatás rendszeresítését.

Küzdelem a létért.

I. (Folyt. és vége.)

Sikkasztás és magánokirathamítás elkövetését emlegettem, mert Weissenbeck Mihálynak címére a székelykereszturi postán föladvót 5 koronáját elulajdonította és egy másik tanoncának az ipartestületi irattárban őrzött tanonc szerződését meghamisítva, 1895. beszegődtetési idejét, 1896-ra hamisítván, hogy egy évvel tovább tarthassa tanonckötelekben ingyenes munkásnak.

Megkísérelte ugyan a pör folyama alatt a békés uton való elintéztést többféle módon. Nagyváradra utazott, a már ekkor segédminőségben ott dolgozó Misihez, s kifizette az 5 koronát, de az ohajtott írást nem kaphatta meg a fiutól előbből kelteve, mint tényleg a kifizetés napjáról. Így a sikkasztási vád beigazolást nyert. A hamisítási vádat a kir. törvényszeki vizsgálóbíró erélyes föllépése s házkutatás elrendelésével tette lehetővé, miután a befektetett másolati szerződést kifogásoltam, s kértem az állítólag elvesztett eredeti szerződés megkerítését. Ott volt biz' az az irattárban, gondos őrizet alatt. Előkerült. A hivatalos szakértők nagyobb összeg lefizetése ellenében sem voltak hajlandók bizonyítani, hogy az eredeti és másolati szerződés egyezik. Az ipartestületi előjáróság által kiküldött négy tagból álló előjárósági bizottság is fölismerte a hamisítást, s most már az 1200 tagból álló ipartestület követele a bepiszkolt elnökszék otthagytását. Más elnököt választottak. Egy kebelbarátjának tekintett, különben megbízható miskolci uri ember szavai szerint, erőszakkal csavarták ki ezután a revolvért a Karla kezéből, hogy magát meg ne löje és 200 forintjánál többet került ezen pöre és az elzáratásból való megszabadulása, ez is csak úgy, hogy mi-alatt én családommal a nyári szünidő alatt Szovátán jűdültem, azon álhirt terjesztették el Miskolcon, hogy kiszöktem Amerikába. Ez alatt a pör megszünt, s csak újabb izgalommal lehetett volna fölleveníteni. Céomat elértem a fiuk érdekében nem, volt kedvem tovább folytatni a küzdelmet.

A kisebbik Weissenbeck fiu, Mátyás nagyon megsértette a lábát. Karla sem otthon nem gyógykezelte, sem a kórházba nem engedte, hanem kényszerítette szőlőmunkára, s amikor már nem birt kimenni, nem akart enni adni. „A ki nem dolgozik, ne is egyék“ elvből kiindulva.

Értésemre adván a fiuk, a szigorú tilalom ellenére is, megvizsgáltattam orvossal. A mputálni kell a lábat térdben, mert már vérmérgezés látszik, felelte az orvos. A fiu

nem engedte. Inkább haljon meg, mint nyomorékul éljen, de otthon akar elhalni a szülőföldön, küldjem haza arra kért.

Ricz József szabómester kért, hogy ne küldjem haza. Adjam hozzá, ő megkísérli gyógygittatni. Három hónapi gondos ápolás után a fájós láb meggyógyult Rácznál. A fiu kitanulta mesterségét, fölszabadult. Pár év előtt egy kocsiiban utaztam vele Kolozsvár N.-várad között, csinos emberré fejlett. Mint egyenruházati szabósgépdolgozik Váradon, sorsával nagyon meg van elégedve. Mesterségük után bátyjával együtt nevüket Szabó-ra magyarosították. Ép lábait a Rác József gondos ápolásának köszönheti, s hálaival emlékezik rá is, így mondá.

A kitaró küzdelem a létért, a székely fiuk jövőjéért eredményre vezetett. Négy és fel éven át tartott sok fáradsággal és költséggel, de 8 év alatt 200 székely fiu nyert szabaduló levelet, s ezek nagyobb része udvarhelymegyei, kik a tanult ipar alapján, hogy boldogulhassanak, csak tőlük függ.

Itt a vidéken is több önálló iparos van közülök, s hogy még többen letelepedjenek kívánatos.

Nem csak a természetben, a politikában is dermesztő hideg szél indult a bécsi Belvedere felől. Irott törvényeink, s a pragmatika sanctiónak nevezett szerződés ellenére, mint Karla a székely fiukat, úgy igyekeznek kezelni magyar népünket. Ő-eink fegyverrel védtek jogukat, most lehetetlen erre támaszkodni. A mezőgazdaság és ipar fejlesztése, a küzdelemben való kitarás, az egyetértés lehet csak fegyverünk. Megszüli minden kor a maga emberét, ki védőnk lehet, javunkat akarja. Küzdjünk a létért, s bizzunk egy szebb jövőben!

GAGYI SAMU.

Irodalom.

Gagyhy Dénes.

„40 magyar író a magyar ifjúságnak“ címmel Dolinay Gyula szerkesztő a „Hasznos Mulattató“ jubilaris évfolyama és „Lányok Lapja“ állandó mellékletéül adja azt az értékes művet, melyben a 40 magyar író és azok kiváló dolgozatait bemutatja.

A május 1 ei fűzetben Gagyhy Dénes és Dura Máté, az ismert nevű költő műveit, valamint ez írók arcképét és vázlatos életrajzi adatait mutatja be a kitűnő ifjúsági folyóiratok melléklete.

Gagyhy Dénes székely testvérünkről, ki annak idején a „Székely-Udvarhely“ hasábjain kezdte meg irodalmi pályafutását Dolinay Gyula ezeket írja:

Ahány írást találtak idáig ebben a gyűjteményben, az mind más hangon szól hozzátok. A mi érdemes írógárdánk minden tagja a maga verte nyomon halad, nem követ senkit, valamennyi új ösvényt formált magának. Ime, Gagyhy Dénes irodalmi működése is elűt a többtől, ő általa is új világ tárul fel előttetek, mely megint nem hasonlít a többihez.

Őt gyakran a nemzet történelmének nagy jelenetei kötik le, s azokat dolgozza fel színes, megkapó képek keretében. Ez az itt olvasható szép elbeszélése is ilyen: a szabadságharcot rajzolja hatalmas erővel.

Ovassátok figyelemmel. A kitűnően megszerkesztett mese történelmünk legizgatóbb fejezetét beszéli el.

Ilyen művészileg írt történelmi elbeszélések egész sorozatát adta már ki Gagyhy Dénes köteteiben. És ahogy ő megírta egyik regényében Bocskay és novelláiban Rákóczy vagy Mikes életének 1—1 fejezetét, az igaz mesteri alkotás, épül rajta minden olvasója. Fiuk, lányok, azokat a munkákat szeressétek legjobban, amelyeknek háttere a magyar történelem. Az én tanításom más nem lehet, mint az, hogy nemzetszeretetre, történelmtanulásra buzdítsalak benneteket. Ez legyen első és legszentebb kötelessége a magyar fiatalágnak. Meg kell mondanom az igazat: újabb időben kezd háttérbe szorulni a történelem. Nem fektetnek rá elég súlyt, még íróink sem igen törődnek vele. Eggyel több okotok van tehát megbecsülni azokat, akik

a történelemből merítik tárgyukat, s ezzel hazai- és nemzet szeretetre is tanítják a nemzedéket

Ezek közé a kevesek közé tartozik Gaghy Dénes is.

A Székelyföldről szakadt el, akárcsak Jakab Ödön, akit e gyűjteményben már bemutatunk. Székelyország neki is a hazája, azok a történelmi hegyek, völgyek ápolnak benne a véraztatta hazai földjének szeretetét. De fellángolt lelkében az ismeretek iránti vágyódás. Jókora ugrással Erdély bércei közül a székelyudvarhelyi főreáliskolából Párisban tért meg s ott fejezte be tanulmányait. A világ első egyetemét járván, hazajött, aztán Egerben megkezdte tanári működését; ám néhány év múlva már Budapestre került s a II. kerületi főreáliskola érdemes professzorátusának lett tagjává. A magyar és francia irodalmat tanítja azzal a tudással, azzal lelkesedéssel, amely irodalmi működését is annyira jellemzi.

Az újabbkori tanártestület tele van már világlátott tudós professzorokkal, s a magyar fiúk ő általuk más szemmel nézik a világot, mint például a mi időnkben, amikor Páris hihetetlen távolságra volt tőlünk s nagy ritkaság volt az olyan tanár, aki csak járt is valaha kint, hát még az olyan, aki a párisi egyetemet hallgatta volna.

De lássátok itt a Párisi járt székely ifjút mostani valóságában. Az onnét hozott műveltséget, tudást arra fordítja, hogy annál nagyobb hévvel tudjon magyar lenni.

Ezt a nemes szárnyalású elbeszélését magyar lélekkel, magyar érzéssel írta és ti az eszményi magyar jellem örök példájaként áhitattal olvassátok.

Ilyen az ő többi írása is. Nem a divatos izgalmakat érzitek azokból, hanem a magyar lelket, magyar életet, magyar dicsőséget és hazaszeretetet. A munkáival tanít is. Például Élet és álom c. kötetében Mikes Kelemenről, II. Rákóczi Ferenc hűségéről, lelkiismeretes titkárságáról s a rodostói magyar bujdosók utólsójáról oly megképző, oly hű képet fest, hogy abból megismeri az olvasó ezt a csodálatos, ezt a rejtélyes embert, aki az ezerhatszáz éves legnagyobb magyar írója, habár életében egyetlen sor sem jelent meg tőle nyomtatásban. Leveleket hagyott hátra, amelyeket haza írogatóit, de el nem küldött. Halála után találták meg a temérdek kéziratot, s azok a messze idegenben írott levelek a magyar nyelv és irodalom kincseivé lettek.

Gaghy Dénes irodalmi működésének az az öt kötet, amely eddig megjelent, talán csak a kezdetet jelenti. Különböző lapokban szétszórva még egyszer annyi dolgozata látott napvilágot. Szakadatlanul ír, s munkája javarészt ezután fogja produkálni, Sokszor fogtok nevével találkozni. Olvassátok szeretettel írásait.

Mi is azt mondjuk: Székely testvérek! Olvassátok szeretettel Gaghy Dénes írásait. Vérbeli igaz székely. Hamisítatlan tiszta hazafiság vezeti író tollát. Nekünk, székelyeknek pedig sokszoros okunk van rá, hogy imádatos áhitattal szeressük a hazát. Őseink lángoló szeretete, oroszán bátorsága őrizte és bizta reánk főtartását. Gyáva, hitvány utód, ki a hazáért élni s bármely percben meghalni nem kész. Ezt tanítja Gaghy Dénes. Olvassátok és a hazáért küzdött hősök példáin lelkesedjétek. Bgh.

HIREK.

— **Kirandulás.** Az igazságügyi miniszter Szent-Királyi Kálmán székelykeresztúri járási közigazgatási gyakornok, tb. szolgabíró a székelyudvarhelyi ügyészség kerületébe ügyészségi megbízottként rendelte ki.

— **Tanulmányi kirándulás.** A székelyudvarhelyi m. kir. áll. polg. leányiskola f. hó 20. től 27-ig tanulmányi kirándulást rendez, melynek célja hazánk fővárosának, továbbá Fiumének, Abbáziának és a Quarnerónak megtekintése. Részvételi díj 60 K, felnőtteknek 80 K, mely összegbe az ellátás is benne foglaltatik. Szülők és érdeklődők csatlakozását szívesen fogadja az intézet igazgatósága. Jelentkezési határidő május 8.

— **Éjjel az erdőn.** Nagyszabású jótékony célu műkedvelői előadás van készülében Székelyudvarhelyt, a melyen a Székely Dalegylet is közreműködik. Rákosi Jenő remek népszínműve: „Éjjel az erdőn“ kerül előadásra. A próbák már javában folynak. A színlapokat közelebről fogják kiosztani. Ez előadásra előre is felhívjuk a közönség figyelmét. Az előadás e hó 12-én lesz.

— **Leghasznosabb befektetés.** Az embert, a világ urát a műveltség teszi emberré, az irni olvasni tudás látóvá. E tudomány nélkül nem egész, hanem csak részleges az ember. E magaslatos feladatot a tanítók teljesítik; ők teszik emberré az embert és látóvá, tudóvá a vakokat. Az Országos Közművelődési Tanács közelebről három derék tanító ügybuzgalmát ismerte el. Blájer Balázs, Lőrinczi Béla és Gál Imre székelyudvarhelyi állami iskolai tanítóknak az analfabéták sikeres tanítása körül szerzett érdemeik elismerése jeléül 100, illetve 80-80 K jutalmat adott. Ez mindenkor a leghasznosabb befektetés. Nem volna szabad egyetlen embert sem az irni-olvasni tudás áldása nélkül hagyni. Tudás nélkül nem sokat ér a vagyon.

— **Majális.** A székelyudvarhelyi m. kir. áll. polgári leányiskola tanulmányi kirándulása javára a legelső kedvező májusi napon táncos egybekötött majális rendez a Csicseren és folytatólagosan a Gergely féle sós-fürdőben. A tánc kezdete d. u. 2 órakor. Meghívók ez alkalomból nem küldetnek szét, csupán plakátok jelzik majd a kitűzött napot. Szülőket és az érdeklődő nagy közönséget szívesen látja a rendezőség. Belépő díj személynként 1 K, diákjegy 50 fillér, családjegy 2 K.

— **Kik akarnak pályázni?** A következő sorokat vették: Felkérem címet, szíveskedjék a közérdekre való tekintettel b. lapjában díjtalanul közzétenni, hogy az 1912/13. tanév kezdetével hivatásos honvédtanorvosi tisztviselőkké való kiképzés céljából 2 egyénnek a m. kir. budapesti állatorvosi főiskolába való felvételére, továbbá a fiumei cs. és kir. hadtengerészeti akadémiába való felvételére, s végül a hadsereg katonái nevelő és képző intézetébe magy. honos ifjak részére fenntartott, valamint a katonatiszti árvafiak és katonatiszti leányok nevelő intézeteiben betöltendő helyekre vonatkozó s a m. kir. honvédelmi miniszter ur által közzétett pályázati hirdetmények a városi tanács kiadóhivatalában a hivatalos órák alatt érdeklődők által bármikor megtekinthetők. Székelyudvarhely város tanácsa, 1912. április 24. Góthárd János, polgármester.

— **Ronda bosszu.** Székelyudvarhely város tulajdonát képezi a Kossuth-utcában levő Szabó-féle háztelek, melynek udvarán gémes kut van. Ezt a kutat a „Bárány“-vendéglővel együtt használják. Mult vasárnapra virradó éjjel valami ismeretlen jómadár a kutba rondított és annak vizét megfertőzte. Ilyen aljas bosszu csakis a legromdább vadállattól telhetik ki. Jó lenne, ha a rendőrség kinyomozná és szigorúan megbüntetné az ilyen elvetemült gonosztevőket. (Beküldték).

— **Főtárgyalás.** Katona Domokos szombatfalvi legényt március havában halálra verték pajtásai a Kőkereszt-téren. Ez ügyben a főtárgyalás pénteken volt a székelyudvarhelyi kir. törvényszéknél. Kiss Ferencet 3, Székely Ferencet 2 és fél, Balázs Józsefet pedig 2 évi börtönrre ítélte a bíróság. Az ítélet ellen vádlottak és képviselőik: Dr. Válcsek Ferenc, Hinléder és Dr. Borosnyay Pál felebevezést jelentettek be.

— **Olcsó és szép kiadású róm. kath. imakönyvek** színes képekkel díszítve, a győri és pécsi egyházmegyei hatóság engedélyezésével, gyönyörű választékban kaphatók. Betegh Pál könyv-, zenemű-, papíros-, író- és rajzszervezetében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt.

— **Értesítés.** Tisztelettel szíves tudomására hozom a mélyen tisztelt nagyközönségnek, hogy a tavaszi idényre a legújabb férfi és női divatújdonságok: kalapok, ruhaszövetek férfi és női felöltők dus választékban raktárra érkeztek és a legjutányosabb árakban rendelkezésére bocsátom. Mindenkinnek saját érdekében ajánlom szíves megtekintését szükségletei esetén. Tisztelettel: SZENKOVITS JÁNOS utóda.

— **Csomagoló papír** kilószámra kapható e lap kiadóhivatalában. Kossuth-utca 31.

Uj élet a Szejkén.

Megnyílik a Tanítók tüdője.

A tanítók társadalmi fürdőjének szervezése kiindult városunkból, bejárta annak propandája az ezer és ezer számra szétküldött felhívás és az egész sajtó útján az ország legelrejtettebb zugát, tudomást szerzett arról, az ország egész közönsége a legmelegebb érdeklődés kíséri azt nap-nap után, ezen körülmény indította a részvénytársaság szervezésének intézőségét, hogy a kereskedelmi törvény idevonatkozó rendelkezése alapján új alapítással meghosszabbítja a részvényjegyzési aláírások határidejét, megnyerendő a fürdő alapításra a legalkalmasabb időt: a nyári vagyis a fürdő idényét. Az ország tanítóegyesületei minden-honnan a részvényjegyzések idejének meghosszabbítását kérik, hogy az ezután tartandó tanítói gyűléseken a tanítók fürdője érdekében körükben mozgalmat fejlessenek ki, s úgy az egyesületek, mint egyesek részéről is részvényjegyzésekkel járulhassanak az országos mozgalom támogatásához.

A vármegyei tanítók egy csoportja pedig az előleges vásári szerződés alapján, már e nyárra kezelésbe vette a Szejkét, s azon a szükséges javításokat, s a meglévő fürdő összes kádjainak használatba vételét megkezdte, olcsó és bérletes omnibus és kocsijáratot, kedvező és a mai viszonyok mellett valóban előnyös vendéglői ellátást biztosított. Miután az ország különböző vidékeiről már eddig is sokan érdeklődnek a fürdő szezon iránt, a Szejke fürdő ügyének intézője: Gyerkes Mihály ig. tanító ez uton is kéri a város területén levő kiadó szobák tulajdonosait, hogy esetleges lakás kiadási szándékukról öt mielőbb értesítsék, hogy az idejönni szándékozó fürdő vendégeket elszállásolhassák.

A fejlődés második lépését megtették a tanítók, a város és vármegye közönségén a sor, hogy úgy a részvénytársasági szervezkedést, mint a fürdő virágzását támogatóikkal elősegítsék. Abban biztosak vagyunk, hogy amely ügyet az ország tanítói kezükbe vesznek, az létrejön, garantálja azt 32,000-ból álló nagy számuk, igazi idealizmusuk és határtalan lelkesedésük a közügyek iránt, példa rá a hitelszövetkezetek, fogyasztási szövetkezetek, gazdakörök, s más társadalmi alakulatok országos szervezése és kezeikben azok kitűnő prosperálása, a páratlanul álló budapesti és kolozsvári Tanítók Háza, melyek a felsőbb iskolákban tanuló fiatal hatalmas méretű internátusai.

Udvarhelyvármegye tanítósa pedig az alkotó munkásságban, mindig a vezető szerepet vitte, amit számtalan eset bizonyít.

A szomszédos Romániában az államkormány vette a legmesszebb menő támogatásába a fürdők részvénytársasági szervezését, nálunk most még a társadalom van hivatva az egészséges irányu gazdasági létérdekeinket biztosító közegészségügyi intézményeket s így fürdőink kifejlesztését is pártfogásba venni. A Szejke-fürdő pedig, mely percenkint 60 liter kiváló hatású gyógyvizet produkál, valóban megérdemli, hogy azon mielőbb egy országos hírű, gyógyfürdő épüljön s bizonyon hisszük az meg is lesz, csak előre a kijelölt alapon.

Eladó zongora Egy jó karban levő hosszú zongora eladó Székelyudvarhely, Szentimre-utca 10. szám.

Héjjasztalva-Székelyudvarhelyi helyi érdekű vasút (Székely vasút) részvénytársaság.

83-1912 szám.

Meghívó

a Héjjasztalva — székelyudvarhelyi helyi érdekű vasút (Székely vasút) részvénytársaságnak 1912. évi május hó 19-én (vasárnap) délelőtt fel 12 órákor Budapesten IV. Veres Pálné utca 30. sz. a. I. emelet tartandó RENDES KÖZGYŰLÉSÉRE

Napirend:

1. Az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentése és az 1911. évi mérleg végleges megállapítása
2. Határozat a tiszta nyereség hovatartozásáról.
3. Határozat az igazgatóság és felügyelő bizottság részére adandó felmentvény tárgyában
4. Határozat a beruházási tervlelapunknak igénybevételre tekintetében.
5. A felügyelő bizottság kiegészítése.
6. Az igazgatóság, végrehajtó bizottság és felügyelő bizottság évi javadalmazásának megállapítása egy évre.

Budapest, 1912. évi április hó 29-én.

AZ IGAZGATÓSÁG

Kivonat az alapszabályokból. Minden letett részvény egy szavazatra jogosít, de 100 szavazatnál több nem gyakorolható. Aki szavazati jogát gyakorolni kívánja, köteles részvényeit, a le nem járt szelvényekkel együtt Budapesten: a Magyar Általános Hitelbank-nál (V. Nádor u 12. sz.) vagy Székelyudvarhelyen: az Udvarhelymegye értékeit kezelő pénztárnál, vagy M. Franfurtban: a „Dresdner Bank“ nál legkésőbb 3 (három) nappal a közgyűlés megtartása előtt letenni.

Az államkincstár ezen kötelezettség alól fel van mentve.

2846-912. tkvi

Hirdetmény.

Ége községre nézve az 1892. XXIX. t.c. értelmében a tényleges birtokosok tulajdonjogának a telekkönyvekbe való bejegyzése és a telekkönyvi bejegyzések helyesbítése iránti eljárás befejeztetve, ez azzal a felszólítással tétetik közzé:

1. hogy mindazok, kik az 1886. XXIX. t.c. 15. és 17. §-ai alapján ideértve e §-oknak az 1889. XXXVIII. t.c. 5. és 6. §-aiban és az 1891. XVI. t.c. 15. § a) pontjában foglalt kiegészítéseit is, valamint az 1889. XXXVIII. t.c. 7. § a) és az 1891. XVI. t.c. 15. § b) pontja alapján történt törlések érvénytelenségét kimutathatják, e végből törlési kereseteket hat hónap alatt vagyis az 1912. évi november hó 12-ik napjáig bezárólag telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be; mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után indított törlési kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, hátrányára nem szolgálhat;

2. hogy mindazok, akik az 1886. XXIX. t.c. 16. és 18. §-ainak esetében — ideértve az utóbbi §-nak az 1889. XXXVIII. t.c. 5. és 6. §-aiban foglalt kiegészítéseit is a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak írásbeli ellentmondásukat hat hónap alatt vagyis az 1912. évi november 12-ik napjáig bezárólag a tkvi hatósághoz nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő letelte után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog;

3. hogy mindazok, kik az 1. és 2. pontban körülírt eseteken kívül az eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogukat bármely irányban sértve vélik, ideértve azokat is, akik a tulajdonjog arányának az 1889. XXXVIII. t.c. 16. §-a alapján történt bejegyzését sérelmesnek találják — e tekintetben felszólalásokat tartalmazó kérvényüket a tkvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis 1912. évi november 12-ik napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő elmulása után az említett bejegyzéseket csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azokat a feleket, akik a kiküldöttnek eredeti okiratokat adtak át, hogy mennyiben azokhoz egyszerűsített másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyújtanak, az eredetieket a tkvi hatóságnál átvehetik.

A kir. járásbíró, mint tkvi hatóság.

Okland, 1912. évi április hó 23. Földes s. k. kir. bíró.

A kiadmány hitelűl:

Wermescher, kir. telekkönyvvezető.

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi boriagykereskedőné.

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Szakácsnői állást

keres fürdői vendéglőbe B. M. Székelyudvarhely, Rózsa-utca 10. sz.

Magyar régi biztosító intézet keres

Tűzüzlet szerzőket

magas jutalék esetleg átalány és jutalék mellett.

Megfelelő emberek, kik e szakmában még nem jártasak, kiképeztetnek.

Ajánlatok az előbbeni foglalkozás megjelölésével Brassó postafiók 20. intézendők.

Czell Frigyes és Fiai

bortermelők és borszárművelet-kezelők

Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kétlő sajtattérés és vörös borok.

Unitáriusoknak

igen becses a Demeter Dénes k. rácsosfalvi lelkész által írt **Konfirmáció Emlék**, melyet az E. K. T. 280-902. sz. a. elfogadott és országos használatra ajánlott. E gazdag tartalmú igen sok képpel díszített könyv ára fizetve 40 f. kötve 60 fillér. Kapható Betegh Pál Könyvkiadóhivatalban Székelyudvarhely.

Betegh Pál könyvnyomató és könyvkötő-intézete Székelyudvarhely

H I R D E T M É N Y.

Néhai Gyertyánffy Gábor volt székelyudvarhelyi lakos ügyében közbirre teszem, hogy Székelyudvarhelyen a kir. Törvényszék, mint telekkönyvi hatóság árverelő szobájában 1912. évi május hó 22-én d. e. 8 órákor megtartandó, végrehajtási árverelés joghatályával bíró önkéntes árverésen el fognak adni a hagyatékhhoz tartozó következő ingatlanok:

Székelyudvarhelyen Árpád-utcában 17 házszám alatt levő emeletes faház udvarral; a Báthory-utcában 6 házszám alatt, s az ugyanottan 8 házszám alatt levő kőházak; a székelyudvarhelyi határon a „nagylok“ aludlőben (Kossuth-utcai vámház mellett) levő 804 □ öl térfogattal bíró kert; a „paprakotya“ aludlőben levő 1 hold 326 □ öl térfogattal bíró kaszáló; és végül a „budváreleje“ aludlőben levő 253 □ öl térfogattal bíró tért.

Az árverés befejezte után pedig a jelen levő örökösökhöz ajánlatok tehetők a Székelyudvarhelyen Battyány tér (Alsó-piac) 11 házszám alatt levő emeletes kőházra, melyhez udvar és kert is tartozik.

Az árverési feltételek irodamban megtekinthetők, s ugyanottan a szükséges adatokkal és felvilágosításokkal is rendelkezésre állnak az érdeklődőknek.

Székelyudvarhely, 1912. évi május hó 1-én.

DR KOVÁCS JENŐ ügyvéd, mint néhai Gyertyánffy Gábor végrendeletének végrehajtója.

NIGRIN

a legjobb cipőkrém az egész világon
Az eddigi világhírű wixsnek vitriol nélküli gyártása is.

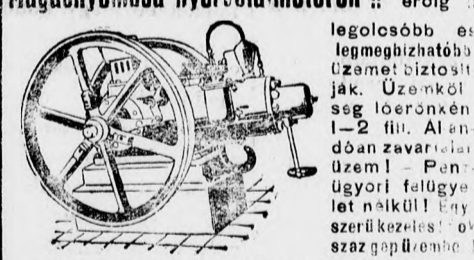
St. Fernolendt Wien III. cs. és kir. udvari szállító.

80 éves gyári fennállás

CLIMAX

nyersolajmotorok és lokomobilok 3-70 l.

Magasnyomású nyersolajmotorok 15-150 l. erőig

Költségvetése és árlapok díjmentesen.

Bachrich és Társa betéttársaság motorgyári fióktelepe Budapest, V. ker. Váci-körút 59 a./b

Névjegyek, Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint **gyászjelentések**

ugyszintén mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek

Betegh Pál könyvnyomató és könyvkötő-intézete

ÉLETKÖNYVE

állandó házi orvos. Ingyenes gyógy mód: tifusz, kolera, toroklob, rüh, vérhas, mindenféle himlő és vörheny, orbánc, bujakór, szármárhurut, agy-, tüdő-, sziv-, gyomor-, méh- és bélgyulladás, vesemáj-, lép-, hólyag bajok, skrófula, köszvény, csusz, nyavalyatörés, aranyér, gutaütés, nehéz sebesülések, vérszegénység, vízkóróság, szárazbetegség (tuberkuózis), torok- vagy mandolagyulladás, gyomorkataras, örülés stb. el-

len. Irta: DERZSI JÓZSEF. Az E. M. K.

E. — tekintélyes orvosok ajánlataira — népkönyvtárai részére

100 példányt elfogadott. Ára

.. 3 korona. Kapható: ..

Betegh Pál kiadónál Székelyudvarhelyt és valamennyi könyvkereskedésben.